

УДК 336.14: 339.7(477)

*Г.В. ГЕРАСИМЕНКО,
кандидат економічних наук,
Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України*

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ДОНОРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Постановка проблеми. Міжнародні донорські організації виступають вагомими агентами впливу на глобальному рівні, здійснюючи масштабні інвестиції у формі фінансової, матеріально-технічної, дорадчої та інформаційної допомоги в більшості країн світу, насамперед в перехідних економіках Східної Європи та Центральної Азії. Сфера інтересів цих організацій дуже різнопланова та охоплює як питання сприяння соціально-економічному розвитку країн, так і розбудови ефективного врядування, захисту навколишнього середовища та раціонального природокористування, формування громадянського суспільства й захисту прав людини. Центральне місце серед пріоритетних напрямів діяльності та цілей інвестування посідають проблеми, пов'язані з соціальним та людським розвитком. При цьому інвестиційний характер тих ресурсів, які спрямовують міжнародні донори на соціальні цілі, визначається прямою залежністю між результатами економічного зростання та рівнем розвитку людського й соціального капіталу, відсутністю соціальних ризиків та конфліктів у суспільстві, просуванням соціальної інтеграції населення та розвитком місцевих громад.

Проте, незважаючи на масштабність обсягів та різноплановість програм донорської допомоги, їх ефективність в Україні часто залишається недостатньою, підтримані інституційні реформи не знаходять кінцевої реалізації, а експертні рекомендації – практичного впровадження в державній політиці. Це зумовлює постановку питання щодо пошуку чинників, що обмежують можливості ефективного використання інвестиційних ресурсів міжнародних донорських організацій, та подолання наслідків цих обмежень.

Стан дослідження проблеми. Незважаючи на тісну співпрацю міжнародних донорських організацій з вітчизняними науковими установами, органами державного управління та представниками громадянського суспільства, наразі не проводилось комплексних оцінок результатів цієї діяльності в Україні. Хоча більшість з донорів здійснює регулярний моніторинг та оцінку власних програм з погляду фінансових, кадрових та результативних показників [1; 2; 3], ці аналітичні звіти мають незалежний характер, не забезпечуючи

узагальнюючої картини функціонування сектору міжнародних організацій в країні та не висвітлюючи спільних проблем, з якими вони стикаються у своїй діяльності. Проте усвідомлення необхідності більшої координації зусиль донорів у підтримці реформ дедалі зростає, формуючи попит на відповідні наукові дослідження [4].

Тому **метою** цього дослідження є огляд та узагальнення інформації щодо діяльності основних міжнародних донорських організацій, які надають Україні підтримку в галузі соціальної політики. Практичне значення поставленого завдання визначається необхідністю посилення координації діяльності провідних донорів та узгодження стратегічних рекомендацій, що стосуються соціальної політики.

Задля досягнення поставленої мети проаналізовано діяльність найбільш вагомих донорів у реалізації різних складових соціальних реформ, а також наведено огляд окремих проектів у цій сфері протягом 2000–2009 рр. Інформаційну базу дослідження становили звіти щодо діяльності відповідних організацій; наукові публікації з проблемних питань української соціальної політики, виконані за підтримки та на замовлення міжнародних донорів; рекомендації щодо політики, представлені у стратегічних документах і програмах дій організацій; матеріали, презентовані експертами організацій на різних науково-інформаційних заходах. Дане дослідження здійснювалося в рамках наукової роботи з надання постійної аналітичної та технічної підтримки програмі ЮНІСЕФ в Україні щодо реформування соціальної політики.

Виклад основного матеріалу. Фінансову, технічну та інформаційно-консультативну допомогу Україні в реалізації соціально-економічних реформ надає ряд міжнародних донорських організацій. Так, протягом останнього десятиріччя істотну підтримку країні надавали: Програма Європейської Комісії та Ради Європи, Світовий банк, Програма Розвитку ООН (ПРООН), Фонд народонаселення ООН та інші агенції ООН в Україні, Європейський Банком Реконструкції та Розвитку (ЄБРР), агенції з розвитку США та Канади, окремих країн Європейського Союзу та Японії, Міжнародний фонд «Відродження», Всесвітня Організація Охорони Здоров'я (ВООЗ), Міжнародна Організація з Міграцій (МОМ), Міжнародна Організація Праці (МОП), Український фонд соціальних інвестицій тощо.

Згідно з оцінками Світового банку станом на 2007р., сукупний обсяг донорської допомоги Україні (включаючи позики ЄБРР на розвиток державного сектору) складав близько 1 – 1,5 млрд. дол. США на рік [5], тобто приблизно 1% ВВП або 2,5% дохідної частини Державного бюджету України. Проте, очевидно, що роль допомоги міжнародних донорів в економіці та зведеному бюджеті України є набагато більшою з огляду на істотні обсяги консультативної підтримки та постійну інформаційно-організаційну допомогу, яку надають експерти та технічні фахівці організацій.

Огляд реалізованих проектів найбільш вагомих донорських організацій в Україні за основними напрямками діяльності дає можливість узагальнити такі пріоритети інвестування: створення ефективної системи державного управління, сприяння економічному розвитку та формування конкурентоспроможної ринкової економіки, розвиток інфраструктури, захист навколишнього середовища та впровадження енергозберігаючих технологій, сприяння регіональному розвитку і розвитку місцевого самоврядування, розбудова громадянського суспільства та реалізація соціальних реформ (табл. 1). При цьому різні аспекти людського розвитку, зокрема освіти та охорони здоров'я, ринку праці, соціального захисту й соціальної інтеграції, перебувають у полі зору всіх провідних донорів міжнародної допомоги Україні.

Таблиця 1

Основні напрями діяльності міжнародних організацій,
що надають Україні донорську допомогу

	Європейська Комісія	Світовий банк	ПРООН	МФ «Відродження»	АР США	МОП	МОМ	ВООЗ	УФСІ
Ефективне урядування (реформи сектору державного та місцевого управління, системи державних фінансів)	x	x	x	x	x			x	x
Реформування судової системи за забезпечення верховенства права	x	x	x	x	x				
Економічний розвиток та конкурентоспроможна економіка	x	x	x		x	x			
Прикордонне співробітництво	x		x				x		
Розвиток інфраструктури (транспорт, комунікації, ЖКГ)	x	x	x	x	x				
Природокористування та захист навколишнього середовища	x	x	x		x				
Регіональний розвиток та місцеве самоврядування	x	x	x	x	x				x
Розбудова громадянського суспільства	x	x	x	x	x		x		x
Соціальні програми									
Ринок праці та трудова міграція	x	x	x			x	x		
Охорона здоров'я	x	x	x					x	x
Освіта	x	x	x	x		x			
Соціальний захист та соціальна інтеграція	x	x	x	x	x	x	x	x	x

З метою детального дослідження соціальних проектів міжнародних донорів в Україні доцільно проаналізувати діяльність найвагоміших з них, до яких нами віднесено Представництво Європейської Комісії, Світового банку та Програми Розвитку ООН в Україні. Основним критерієм при обранні цих організацій були сукупні обсяги фінансової допомоги країні, комплексний характер допомоги та різноплановість секторів, на які спрямовано проекти.

Починаючи з 1991 р., *Європейське Співтовариство* надало Україні технічну та фінансову допомогу на загальну суму в 2,5 млрд. євро у формі грантів, контрактів і зростаючої підтримки бюджету. При цьому обсяг фінансової допомоги збільшився з 47 млн. євро в 2002 р. до 116 млн. євро в 2009 р. Згідно зі Звітом Європейської Комісії про виконання Європейської політики сусідства в Україні у 2008 р. [6], ключовими пріоритетами у проведеному реформ залишалися: конституційна реформа; покращення у сфері дотримання

принципів верховенства права (зокрема, шляхом проведення судової реформи), протидія корупції та поліпшення ділового й інвестиційного клімату. Портфель проектів Програми ЄС в Україні, що були реалізовані протягом останніх років, охоплює такі сектори: попередження конфліктів; довкілля та стале управління природними ресурсами; урядування, демократія, права людини, підтримка економічних та інституційних реформ; людський розвиток; інфраструктура, комунікації та транспорт, мульти-секторальні програми; сільський розвиток, планування територій, сільське господарство і продуктова безпека; соціальне залучення й зайнятість; торгівля та регіональна інтеграція; водо- та енергозбереження.

Соціальні питання та людський розвиток посідають провідне місце серед пріоритетів донорської допомоги Представництва Європейської Комісії в Україні. Сукупний обсяг відповідних фінансових асигнувань перевищив 27,6 млн. євро (табл. 2); найбільшу частку інвестицій було спрямовано на сприяння процесам соціальної інтеграції та зайнятості, зокрема, підтримку місцевих громад у вирішенні пріоритетних потреб соціального розвитку, просування гендерної рівності у сфері праці та реформування системи соціальної допомоги. До інших напрямів належать проекти сприяння людському розвитку, зокрема, дотримання прав жінок і дітей, допомога біженцям, жертвам торгівлі людьми тощо.

Сукупний обсяг передбачених фінансових асигнувань нової Індикативної програми співпраці Україна – ЄС на період 2011–13 рр. сягає 470,1 млрд. євро. [8] та охоплює такі пріоритети: належне управління та верховенство права (20–30% сукупних асигнувань), сприяння набранню чинності Угоди про асоціацію з ЄС (23–25% асигнувань), сталий розвиток (45–55% відповідно). Можна очікувати, що серед окреслених напрямів увага до соціальних питань буде приділена в рамках реформи державного управління (зокрема, реформування механізму фінансування соціальних видатків держави) та сталого розвитку.

Світовий банк виступає одним з найвагоміших донорів фінансової, технічної та експертної допомоги для України: на початок 2010 р. обсяг затвердженого фінансування перевищив 5,3 млрд. доларів США для 38 операцій. Пріоритети діяльності Групи Світового банку в Україні, включаючи кредитування та інвестиції, надання аналітично-консультативних послуг і технічної допомоги, визначає Стратегія партнерства з Україною на період 2008–2011 років [5]. Цей документ пропонує двокомпонентну стратегію підтримки: 1) підвищення конкурентоспроможності України за допомогою інвестицій в інфраструктуру державного сектору, консультативні послуги та освітню роботу, спрямовану на поліпшення середовища для ведення бізнесу, технічну допомогу та доступ до кредитних ліній, обмін знаннями задля стимулювання інновацій і використання нових технологій; 2) поліпшення суспільних послуг шляхом підвищення ефективності державних витрат та вдосконалення управління в державному секторі.

Поряд з цим, Світовий банк приділяє належну увагу питанням соціального захисту у всьому регіоні країн перехідної економіки. Акценти робляться на розробку концептуальних та стратегічних засад політики соціального захисту, а також на традиційні операції Банку у таких напрямках, як дитяча праця, забезпечення потреб людей з обмеженими можливостями (інвалідністю), ринки праці, пенсійне забезпечення, подолання бідності, соціальна допомога та управління соціальними ризиками, охорона здоров'я і розвиток освіти. Порівняльний аналіз окремих соціальних проектів організації з точки зору поставлених завдань, обсягів виділених асигнувань та результатів реалізації подано в таблиці 3.

Таблиця 2
Соціальні проекти Програми Європейської Комісії в Україні та обсяги фінансових асигнувань за основними секторами

Сектор	Період	Фінансування, тис. євро	Назва та основні завдання проекту
Попередження конфліктів	2009—12	2919,0	Консультації зі створення центрів опіки та установ тимчасового перебування нелегальних мігрантів в Україні
Урядування, демократія, права людини, підтримка економічних та інституційних реформ	2008—11	696,7	Створення національної системи попередження торгів та лікування хвороб в Україні
	2009—10	150	Гармонізація української офіційної статистики зі статистичними стандартами ЄС. Через впровадження нових індикаторів до макроекономічної та структурної статистики підприємств та перевірку незаангажованості самооцінки роботи Держкомстату України
	2009—11	960	Правовий і соціальний захист пошукувачів притулку та біженців-дітей в Україні
	2009—11	596,6	Посилення національних механізмів та потужностей щодо викорінення торгівлі дітьми в Україні
Людський розвиток	2009—11	400,5	Розвиток політик та систем щодо інституціоналізованих та інших категорій дітей. Запровадження системи у пілотному Хмельницькому регіоні й реплікація отриманих результатів на національний рівень
	2008—11	5388,7	Права жінок та дітей в Україні
Соціальне залучення та зайнятість	2007—11	12000,0	Місцевий розвиток, орієнтований на громаду. Підтримка місцевих громад по всій території України в адресуванні пріоритетних потреб розвитку соціальної мобілізації та реалізації малих ініціатив громад у п'яти пріоритетних сферах: здоров'я, енергія, довкілля, управління водними ресурсами, місцеві транспортні системи
	2008—11	1093,4	Гендерна рівність у світі праці. Завдання – посилення спроможності українських органів влади та соціальних партнерів у забезпеченні поваги до національних та міжнародних зобов'язань щодо гендерної рівності у сфері праці, сприянні викоріненню гендерної дискримінації в зайнятості, сексуальних домагань на робочому місці, створенні сприятливого середовища для економічного розвитку жінок та жіночого підприємництва
	2008—10	3420,3	Підтримка розвитку середньострокової стратегії вдосконалення системи соціальної допомоги. Завдання – підтримка Уряду України у розвитку передової моделі та методики прогнозування видатків на соціальний захист на базі надійної статистики
Сукупний обсяг фінансування соціальних проектів : 27625,2 тис. євро			

Джерело: побудовано автором за даними: [7]

Таблиця 3

Порівняльний аналіз окремих соціальних проєктів,
що реалізовані Світовим банком в Україні

	Соціальний захист	Освіта	Охорона здоров'я
Назва проєкту	Модернізація системи соціальної допомоги	Рівний доступ до якісної освіти	Контроль за розповсюдженням ВІЛ/СНІД та туберкульозу
Строки	листопад 2005 – травень 2010	травень 2005 – грудень 2009	грудень 2002 – вересень 2009
Завдання проєкту	Модернізація системи соціальної допомоги в Україні з метою посилення адресності грошових виплат	Забезпечити рівний доступ до якісної освіти та підвищити ефективність освітянської системи з метою підготовки українських випускників до суспільства знань	Зменшити захворюваність на туберкульоз і ВІЛ/СНІД та смертність внаслідок цих причин шляхом реалізації Національної стратегії з подолання туберкульозу, а також Програми з ВІЛ/СНІД, що орієнтована на попередження хвороби серед груп ризику
Стан реалізації та основні результати проєкту	Хоча проєкт реалізувався досить повільно, вдалося досягти певного прогресу. Завдяки проєкту вдалося реалізувати стратегічний перехід від категорійного принципу до тестування доходів у програмах соціальної допомоги, що покращило адресність виплат бідному населенню. Була створена нова модель обслуговування клієнтів та адміністрування виплат, що впроваджена у 757 місцевих органах соціального захисту по всій країні. 250 установ було оновлено та модернізовано. Значного прогресу досягнуто в розробці програмного забезпечення та комп'ютерної техніки для нової Інформаційної системи управління	До успішних результатів належить участь України в системі міжнародного оцінювання знань (TIMSS) та практика стандартизованого оцінювання у класах. Українські показники перевищили середні значення міжнародного оцінювання як у математиці, так і в природничих науках. Реалізація завдань щодо оснащення лабораторним обладнанням та шкільними автобусами у пілотних регіонах відбувається згідно з графіком; ймовірно, що вони будуть завершені та становитимуть внесок до покращання якості освіти в країні. З другого боку, не відбулося заплановане поліпшення навчального середовища шляхом вкрай необхідної реконструкції 211 шкіл	Проєкт виявився неуспішним у досягненні поставлених завдань, оскільки багато з заходів не були реалізовані внаслідок браку спроможності у Міністерства охорони здоров'я. Ситуація з туберкульозом істотно не покращилася. Поширення ВІЛ зросло з 1,45 до 1,63% протягом 2005–2007 років. Незважаючи на ці прорахунки, мали місце деякі важливі результати. Позитивні досягнення включали розповсюдження тестів для всіх зареєстрованих ВІЛ-позитивних осіб з метою оцінки потреби у АРВ-терапії. Це тестування сприятиме більш точній оцінці МОЗ кількості ВІЛ-інфікованих осіб, що потребують лікування. Інший позитивний аспект проєкту полягає у забезпеченні ліків від супровідних інфекцій
Вартість, у млн. (2009)	USD 101,86 SEK 3,72	USD 87,63	USD 0,42

Джерело: побудовано автором за даними звітів Світового банку [3]

Програма розвитку ООН впроваджує свою діяльність в Україні з 1993 року, поєднуючи заходи щодо розробки політико-правових документів, аналітично-дорадчу діяльність, заходи з поліпшення спроможності українських установ-партнерів та реалізацію окремих пілотних проєктів. Головні сфери діяльності ПРООН в галузі розвитку України зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ); місцевому розвитку та гарантуванні безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі (табл. 5).

Таблиця 4

Фінансові показники діяльності проєктів ПРООН в 2005–2007 рр.

Сфери діяльності та назви проєктів	Загальна сума (тис. дол. США)	Частка програми в загальному бюджеті портфелю проєктів, %
Процвітання, подолання бідності та сприяння досягненню ЦРТ	4 200,0	7%
Місцевий розвиток та безпечне середовище для людського розвитку	13 750,0	24%
Молодь та освіта	1 700,0	3%
Запобігання поширенню ВІЛ/СНІД та протидія незаконному обігу наркотиків	3 700,0	6%
Енергетика та навколишнє природне середовище	3 550,0	6%
Загалом	58 500,0	100%

Джерело: [9]

Основні пріоритети діяльності ООН в Україні, узгоджені з Програмою економічних реформ на 2010–2014 рр., національними Цілями розвитку тисячоліття та іншими національними документами, викладено у Рамковій Програмі партнерства Уряду України – ООН на 2012–2016 рр. [10]. Вона визначає чотири взаємопов’язані тематичні сфери: 1) стале економічне зростання і подолання бідності; 2) соціальний розвиток; 3) врядування; 4) навколишнє середовище і зміна клімату.

Загальний обсяг ресурсів, які передбачається залучити на підтримку стратегій Рамкової Програми в Україні, становить 132,7 млн. дол. США на період 2012–2016 рр. Ці цифри є орієнтовними, тому що вони включають як фінансові асигнування з боку кожної установи системи ООН, що бере участь в програмі, або базові ресурси, так і прогнозні фінансові ресурси, що їх організації повинні залучити впродовж циклу програми на додаток до вищезгаданих базових ресурсів.

Водночас, незважаючи на істотні обсяги фінансових ресурсів, що їх спрямовують міжнародні донори на підтримку різних складових соціально-економічних реформ в Україні, діяльність цих організацій досі характеризується низьким рівнем координації та гармонізації процедур допомоги. Хоча між провідними донорами є регулярні інформаційні контакти, як правило, в рамках спеціалізованих напрямів та сфер діяльності, здебільшого вони обмежуються презентаційною складовою щодо завершених проєктів, тоді як рівень дорадчої підтримки на етапі реалізації проєкту залишається низьким. Існування таких «паралельних» процесів призводить до зниження загальної ефективності використання міжнародної допомоги країною, часткового дублювання функцій та розпорошення донорських коштів.

Таблиця 5

**Індикативний обсяг ресурсів, передбачених на підтримку складових
Рамкової Програми Уряд України – ООН на 2012–2016 рр.**

Сфери партнерства Рамкової програми	Індикативні ресурси, млн. дол. США
Стале економічне зростання і подолання бідності	12,4
Соціальний розвиток	64,0
Врядування/управління	21,6
Навколишнє середовище і зміна клімату	34,7
Загальна сума на 2012–2016 рр.	132,7

Джерело: [10]

Саме тому досвід впровадження спільних програм потребує особливої уваги. Зокрема, згідно з оцінками фахівців ПРООН в Україні, обсяг коштів, що були спрямовані іншими донорами на підтримку проектів цієї організації протягом 2005–2007рр., перевищив 47 млн. дол. США [1]. При цьому найвагомішу підтримку надало представництво Європейської Комісії в Україні (32,5 млн. дол. США); істотною була підтримка Канадського та Шведського агентств з міжнародного розвитку, Швейцарського агентства з розвитку та співробітництва, Глобального фонду з навколишнього середовища (рис. 1).

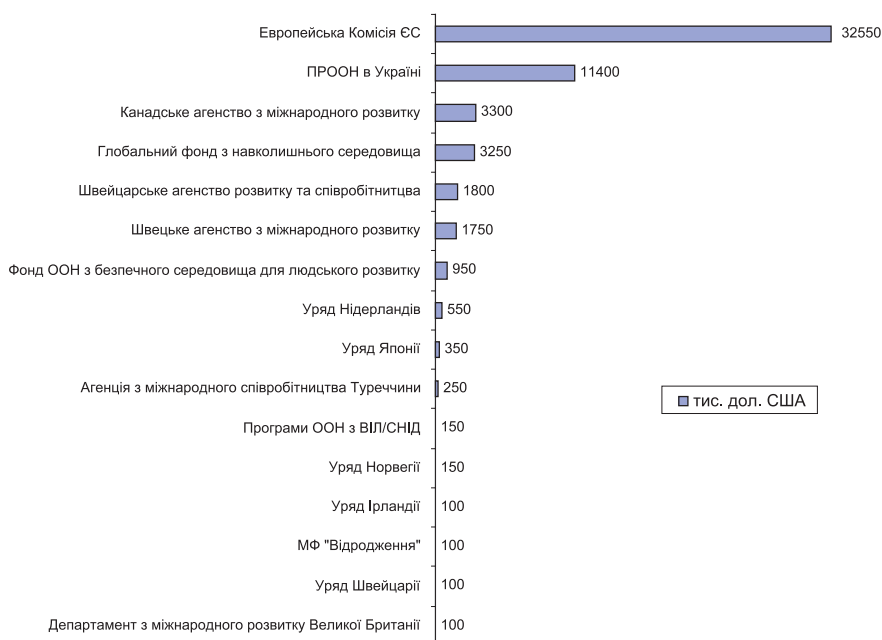

Рис. 1. Обсяги фінансової участі міжнародних донорів у проектах ПРООН, що були реалізовані в Україні протягом 2005–2007 рр.

Джерело: побудовано за даними [1]

Спільні проекти, що були підтримані кількома міжнародними донорами, охоплювали такі важливі напрями, як протидія епідемії ВІЛ/СНІД в країні, реалізація освітніх проєктів та професійної підготовки, реформування системи соціального захисту, сприяння розвитку місцевих громад, забезпечення гендерної рівності.

Узагальнення рекомендацій основних донорів міжнародної допомоги дає можливість сформулювати такі виклики, з якими стикається Україна: 1) підвищення конкурентоспроможності та продуктивності праці; 2) реформування системи державних фінансів і державного сектору задля вдосконалення системи надання державних послуг; 3) усунення недоліків у державному управлінні; 4) підвищення соціальної інтеграції за умов економічного зростання. В свою чергу, довгострокові пріоритети розвитку країни включають [5]:

- скорочення загального розміру державного сектору;
- вдосконалення податкового законодавства;
- збільшення державних капітальних витрат і посилення врахування у них стратегічних пріоритетів;
- підвищення результативності соціального сектору шляхом підвищення ефективності соціальних видатків;
- зменшення екологічних ризиків і ризиків для здоров'я громадян та поглиблення обізнаності про ці ризики;
- посилення задоволення громадян якістю державних послуг;
- поліпшення перспектив працевлаштування, скорочення масштабів бідності та посилення адресності соціальної допомоги.

На жаль, не всі рекомендації міжнародних експертів знаходять реальне втілення при розробці державної політики та стратегій розвитку, незважаючи на те, що більшість ключових проєктів реалізується у тісній співпраці з представниками відповідних профільних урядових установ. Стримуючими чинниками при цьому є як зміни політичного курсу та відсутність політичної волі до реалізації необхідних структурних реформ, що можуть мати непопулярний характер серед населення, так і недостатня спроможність державних установ до ефективного використання донорської допомоги внаслідок високої роздрібненості установ, що відповідають за окремі складові державної політики в сфері розвитку, частого дублювання їхніх функцій та сфер відповідальності, надмірної зарегульованості та складності внутрішніх адміністративних процедур. Тривалі міжвідомчі консультації та узгодження проєктів з усіма необхідними інстанціями на різних етапах їх реалізації також знижують дієвість допомоги.

Проте основним проблемним питанням залишається високий рівень корупційних очікувань міжнародних донорів стосовно українських державних установ та інституцій. Це знижує вмотивованість міжнародних донорів до максимального використання спроможностей національних систем управління, пошуку альтернативних відповідальних виконавців проєктів та програм. Саме тому посилюється значення прозорості інформаційної політики — як у фінансовому, так і в управлінському аспектах — на всіх етапах надання підтримки, включаючи формування запитів та конкурсів заявок на виконання проєкту, процедури закупівель, здійснення основної діяльності, моніторинг та оцінку результатів проєкту. В цьому контексті необхідно позитивно оцінити високий рівень залучення представників громадянського суспільства до оцінки ефективності проєкту, поширення громадських консультацій та широку співпрацю з засобами масової інформації, що практикується ключовими міжнародними донорами в Україні. Водночас

рівень висвітлення та прозорість інформації на власних інтернет-ресурсах організацій потребують істотного покращання, оскільки результати їхньої діяльності мають бути доступні до широкого загалу.

Потреба в гармонізації процедур особливо загострюється щодо механізмів управління фінансами, оскільки підтримка ряду проектів донорських організацій надається не через державний бюджет, а із застосуванням спеціальних каналів фінансування. На практиці це часто потребує створення спеціальних органів управління проектами, утримання яких вимагає значних фінансових та кадрових ресурсів. З другого боку, реалізація окремих соціально значимих проектів виявляється надто залежною від фрагментарного донорського фінансування, не має комплексного та системного характеру, що стримує поступальний прогрес у соціальній сфері.

Висновки. В сучасних умовах посттрансформаційного розвитку України міжнародні донорські організації виступають важливими суб'єктами підтримки соціальних реформ у вигляді фінансової, матеріально-технічної та консультативної допомоги. Пріоритети соціального інвестування міжнародних донорів охоплюють найбільш проблемні аспекти соціального та економічного розвитку України, формування ефективної управлінської вертикалі, нагромадження людського капіталу держави. Проте, незважаючи на постійне зростання обсягів відповідних донорських ресурсів та розширення мережі соціальних програм в Україні, рівень реального впровадження рекомендацій міжнародних фахівців залишається невисоким, так само, як і власні донорські оцінки ефективності реалізованих проектів. Основними стримуючими чинниками при цьому є вади вітчизняної системи державного управління, подолання яких – складне завдання для більшості міжнародних організацій, що працюють в Україні. Тому вироблення стратегії ефективної взаємодії міжнародних донорів та урядових структур, представників бізнесу і громадянського суспільства в цілому є важливим напрямом подальших наукових досліджень, що матимуть вагоме значення для реалізації структурних реформ та забезпечення сталого розвитку України.

Джерела

1. ПРООН в действии 2009/2010. Выполнение обязательств. – Н.-Йорк: Программа развития Организации Объединенных Наций, 2010. – 49 с.
2. European Commission (2010). General Report on the Activities of the European Union — 2009. European Commission. Directorate-General for Communication Publications. – Brussels, 128 p.
3. World Bank (2009). Status of Projects in Execution – FY09. Europe and Central Asia Region. Operations Policy and Country Services, 2009. – 507 p.
4. FISCO (2010). Overview of Key Recommendations in Public Financial Management Area by International Donors in Ukraine, FISCO. – 36 p.
5. Стратегія партнерства з Україною на період 2008 – 2011 фінансових років : Документ Світового банку : Звіт № 40716-UA / Департамент управління програмою в Україні, Білорусі та Молдові, Регіон Європи та Середньої Азії; Міжнародна фінансова корпорація. Департамент Центральної та Східної Європи : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/INTUKRAINE/Resources/CPS_20071206_ukr.pdf
6. European Commission (2009). Commission staff working document. Accompanying the Communication from the Commission to the European Parliament and the Council : Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2008. Progress Report Ukraine. – Brussels, 23/04/2009 SEC(2009) 515/2.
7. Delegation of the European Commission in Ukraine : List of projects : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/projects/list_of_projects/projects_en.htm

8. Україна – ЄС : Національна індикативна програма на 2011–2013 рр. / Європейський інструмент сусідства та партнерства : [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/2011_enpi_nip_ukraine_uk.pdf

9. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні. Звіт про діяльність в 2005–2007 рр. – К. : ПРООН в Україні, 2007. – 39 с.

10. Рамкова Програма партнерства Уряду України – ООН на 2012–2016 роки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/images/stories/Ukraine-UN_Partnership_Framework_FINAL.pdf

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ролі міжнародних донорських організацій у фінансуванні соціальних інвестицій в Україні. Проаналізовано основні напрями спрямування коштів та пріоритети реалізованих проектів, оцінено обсяги інвестицій міжнародних донорів у соціальний розвиток України. Окреслено проблеми, які знижують ефективність донорської підтримки, та запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Аннотация. Статья посвящена изучению роли международных донорских организаций в финансировании социальных инвестиций в Украине. Проанализированы основные направления использования средств и приоритеты реализованных проектов, оценен объем инвестиций международных доноров в социальное развитие Украины. Обозначены проблемы, снижающие эффективность донорской поддержки, и предложены возможные пути их решения.

Summary. The article is devoted to investigating of the role of international donor organizations in funding of social investments in Ukraine. The priorities of donor activities are defined, as well as basic directions of costs use and outcomes of the realized projects. The scales of investments of international donors into social development of Ukraine are estimated. A detailed analysis is provided for supporting activities of three leading international donors operating in Ukraine, including the European Commission, the World Bank and United Nations Development Program. The attention has been paid as to independent, as to joint projects of international donors. Also, problems, which restrict the efficiency of donors' support, are outlined. A particular emphasis is paid to a problem of corruption, which is faced by donor organizations, when cooperating with public institutions in the country. Possible ways of improving the efficiency of activities of donor organizations are proposed, while the prospects of further scientific researches in the field of social investments are outlined.

Ключові слова: соціальні інвестиції, міжнародні донорські організації, соціальні проекти та програми, розвиток соціальної сфери, людський розвиток.

Ключевые слова: социальные инвестиции, международные донорские организации, социальные проекты и программы, развитие социальной сферы, человеческое развитие.

Key words: social investments, international donor organizations, social projects and programs, development of social sphere, human development.

Стаття надійшла до редакції журналу 01.07.2011 р.